

NIEZGRABNE PRZEDMIOTY Alina Szapocznikow oraz Maria Bartuszo, Pauline Boty, Louise Bourgeois, Eva Hesse i Paulina Ołowska

kuratorki: Joanna Mytkowska i Agata Jakubowska

współpraca: Marta Dziewańska, Maria Matuszkiewicz

14 maja – 6 lipca 2009

otwarcie wystawy: 14 maja godzina 19.00

Wystawa *Niegrabne przedmioty. Alina Szapocznikow oraz Maria Bartuszo, Pauline Boty, Louise Bourgeois, Eva Hesse i Paulina Ołowska*, a także konferencja wokół twórczości Aliny Szapocznikow są odpowiedzią na wyraźną zmianę w postrzeganiu spuścizny artystki oraz na generalną rewizję spojrzenia na sztukę artystek jej pokolenia. Zestawienie prac Louise Bourgeois, Ewy Hesse, Pauline Boty i Marii Bartuszo i Aliny Szapocznikow jest próbą pokazania twórczości artystek-pionierek – artystek, które eksperymentując z materiałem, z formą i z jej wyrazem, w tym także z wątkami prefeministycznymi, starały się – często bezskutecznie – zaistnieć w głównym nurcie życia artystycznego swego czasu, a obecnie znalazły się w centrum zainteresowania nowej historii sztuki.

Równoległe pokazanie prac artystek, między którymi istnieją tylko akcydentalne związki, zwraca uwagę na wspólne im poczucie niewystarczalności istniejących słowników artystycznych, potrzebę przepowiadania innych światów, odwagę forsowania *nowego*. Pokazując przede wszystkim prace datowane na lata 60. i wczesne 70., chcemy skupić się na momencie, kiedy klasyczne słowniki artystyczne ulegały przewartościowaniom, a potrzeba zmiany nie była jeszcze zdefiniowana ani jako burzenie, ani budowanie historii, kiedy *nowe* było jedynie przeczuciem. Wystawa ta ma na celu przywołanie tych inspirujących intuicji, wątpliwości i złudzeń, które były udziałem pionierek, momentu, kiedy ich historia dopiero zaczynała się pisać. Z zestawienia ich prac wynika ponadto, że przy wypuszczaniu się w nieznane, ogromne znaczenie ma ciało i jego bezpośrednie, indywidualne doświadczenie, zaś przy tworzeniu nowych języków, skupienie się na fragmencie, pogardzanej resztki pozwala wydzielić nową całość z ogromnego obszaru istniejącej wiedzy. W złożonej

twórczości Aliny Szapocznikow, obok pionierskich wątków formalnych, istotne jest właśnie nowatorskie ujęcie kwestii ciała i jego reprezentacji. Szapocznikow dotyka traumatycznych wątków pamięci Holocaustu, choroby, ograniczeń i słabości ciała. Jednocześnie przez twórczość tę przemawia niezwykła afirmacja i podziw dla życia oraz nieposkromiona siła kobiecej ekspresji. Po raz pierwszy od śmierci artystki, twórczość Szapocznikow zyskuje dziś międzynarodowe zainteresowanie i miejsce w wielkich światowych kolekcjach, takich jak paryskie Centre Pompidou, nowojorska MOMA czy Tate Modern w Londynie.

Wystawa *Niezgrabne przedmioty* gromadzi prace związane z najbardziej dyskutowanymi obecnie wątkami twórczości Szapocznikow – przede wszystkim odlewami ciała, jego fragmentami czy resztkami – pokazanymi w relacji do poszukiwań artystek jej czasów. Fragmentaryzacja, obecna już we wczesnych pracach artystki (*Noga*, 1962), staje się dominującym motywem jej twórczości, z kulminacją w serii *Fetyszy*, *Deserów*, *Lamp*. O tym, że sama artystka myślała o swojej pracy w kategoriach resztek, świadczy jej aranżacja z 1971 roku zatytułowana *Pamiątka ze stołu weselnego szczęśliwej kobiety*, która, gromadząc drobne prace, tworzy z nich jednorodną kompozycję. Eksponujemy też motyw mechanizacji ciała (czego przykładem może być rzeźba *Goldfinger*, 1965), odnosząc je do podobnych motywów w rysunkach Evy Hesse.

Wartym podkreślenia jest również pionierskie użycie poliestrów jako materiału do różnego rodzaju odlewów i odcisków ciała. Motyw ten w bardzo ciekawy sposób prowadzi do tworzonych w tym samym czasie brązów Louise Bourgeois, która eksperymentowała wówczas z możliwościami różnych materiałów oraz do subtelnych, acz bardzo zmysłowych gipsowych prac Marii Bartuszonej. Odlewy ciała wiodą w twórczości Szapocznikow od prac monumentalnych, takich jak po raz pierwszy pokazywane w Polsce *Duże brzuchy* (1968), poprzez serie lamp-piersi, aż po drobne odlewy ust. Z Louise Bourgeois łączą Szapocznikow również żywiołowe i tajemnicze wątki erotyczne.

Nowym tropem interpretacyjnym w twórczości Aliny Szapocznikow wydają się być nawiązania artystki do kultury popularnej (na przykład *Goldfinger* w kontekście filmu o Jamesie Bondzie), fascynacja fenomenem multipli i gadżetów czy swoista zabawa ikonami kultury popularnej takimi jak samochód *Rolls-Royce*. Postawa Szapocznikow jest tu bliska pop-artowskim obrazom Pauline Boty. Nowatorskie rozumienie dzieła sztuki „poza obiektem” podkreślamy, pokazując rzeźby efemeryczne, takie jak istniejąca jedynie jako fotografia *Popielniczka słomianego wdowca* (1972).

Istotną inspiracją do przygotowania wystawy stała się praca nad archiwum Aliny Szapocznikow, wypożyczonym z Muzeum Narodowego w Krakowie. Ten zbiór prywatnych listów, fotografii i planów niezrealizowanych

projektów, w dokumentalnej warstwie wystawy pozwolił powrócić do pomijanych dotąd wątków twórczości artystki i przywołać projekty porzucone, niemożliwe czy też po prostu zapomniane, takie jak: *Ślizgawka w wulkanie* (1972) czy pomnik w Mediolanie (1972). Pokazujemy także liczne fotografie Szapocznikow w pracowni, zestawione z podobnymi przedstawieniami pozostałych artystek. Podkreślamy bardzo współczesną świadomość Szapocznikow przy kreowaniu swojego wizerunku – we włączonych do wystawy pracach Pauliny Ołowskiej, obrazach powstałych na przestrzeni lat, a także w serii przygotowanych specjalnie na wystawę kolaży, analizowana jest kwestia wizerunku artystki, inspirowana fenomenem Aliny Szapocznikow.

Wystawie towarzyszy międzynarodowa konferencja zatytułowana *Alina Szapocznikow. Prace. Dokumenty. Interpretacje*. (15-16 maja 2009), która, skupiając światowej sławy historyków sztuki, kuratorów, krytyków i kolekcjonerów, w możliwie pełny sposób stara się odzwierciedlać i animować nowe tendencje w badaniach nad twórczością Aliny Szapocznikow. W związku z wystawą powstał także film dokumentalny o Alinie Szapocznikow, wyprodukowany przez TVP Kultura.

Wystawa zrealizowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Współorganizatorem wystawy jest Ambasada Stanów Zjednoczonych w Warszawie.
Wystawę wsparli: Instytut Francuski w Warszawie, Czeskie Centrum w Warszawie.
Sponsorem konferencji jest hotel Intercontinental Warszawa.

Patronat medialny: Gazeta Wyborcza, Radio TOK FM, TVP Kultura.

Muzeum czynne od wtorku do niedzieli, w o godzinach 12.00-20.00

Wstęp bezpłatny

Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie ul. Pańska 3 00-124 Warszawa tel. +48 22 596 40 10

e-mail: info@artmuseum.pl Internet: www.artmuseum.pl